

# Hot och hat påverkar

INTERVJUER MED UTSATTA FÖRTROENDEVALDA



## Förord

Att förtroendevalda utsätts för hot, hat och våld på grund av sitt politiska uppdrag är ett hot mot det demokratiska systemet. Allt fler förtroendevalda vittnar om ett hårdnat klimat i det demokratiska samtalet. Utvecklingen leder till att en del förtroendevalda väljer att hoppa av och fler förtroendevalda väljer att censurera sig själva genom att exempelvis avstå från att yttra sig och tveka inför att fatta beslut.

Det behövs fördjupad kunskap om hur hot och hat kan mötas och förebyggas i praktiken samt hur hot och hat påverkar förtroendevalda i deras demokratiska uppdrag.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har genomfört en studie av fem förtroendevalda som har utsatts/utsätts för hot och/eller hat. Det handlar om förtroendevalda kvinnor och män valda till olika uppdrag, allt i från ledamot i en nämnd till ordförandeposter i kommunstyrelse och fullmäktige.

Studien ger en beskrivande bild utifrån de erfarenheter och tankar som de intervjuade har av att vara utsatta för hot- och hatuttryck. I intervjuerna har definitioner utgått från dessa personers erfarenheter och upplevelser.

Genom studien vill vi ge en ökad insikt och medvetenhet om hur det kan upplevas att vara utsatt för hot och hat i sitt demokratiska uppdrag på den ort de lever, verkar och bor i.

De erfarenheter som de utsatta förtroendevalda delar med sig i intervjuerna i denna studie berör. Det lämnar en känsla av obehag, men också underlag för att genom ett systematiskt arbete förändra situationen för en bibehållen stark demokrati.

Det är viktigt att verka för förtroendevaldas trygghet, som en del i att bevara det svenska demokratiska systemet.

Stockholm i november 2018

Lena Micko  
Ordförande

*Sveriges Kommuner och Landsting*

## Innehåll

<b>Sammanfattning</b> .....	<b>5</b>
<b>Bakgrund och genomförande</b> .....	<b>7</b>
<b>Det demokratiska samtalet i förändring</b> .....	<b>9</b>
1.1 Samtalstonen i sociala medier .....	10
1.2 Omfattningen av hot och hat .....	11
1.3 Avsändarna av hot och hat .....	12
<b>När hot och hat leder till utsatthet</b> .....	<b>14</b>
2.1 Förändring av välfärdstjänster.....	14
2.2 Värdegrundsfrågor .....	17
2.3 Myndighetsbeslut .....	19
2.4 Organiserade aktioner och odemokratiska rörelser .....	20
2.5 Oväntade direkta och fysiska hot.....	21
<b>Att hantera rädslor</b> .....	<b>23</b>
3.1 Vem i hela världen kan man lita på? .....	23
3.2 Personen påverkas .....	24
3.3 Privatlivet påverkas .....	24
3.4 Det demokratiska uppdraget påverkas .....	25
<b>Stöd vid utsatthet</b> .....	<b>26</b>
4.1 Stöd via de politiska partierna .....	26
4.2 Stöd via säkerhetsorganisationer.....	27
4.3 Metoder för att möta hat.....	29
<b>Nyhetsbevakning av hot och hat</b> .....	<b>30</b>
<b>Förebygga och omhänderta hot och hat lokalt</b> .....	<b>33</b>
<b>Avslutningsvis</b> .....	<b>34</b>

# Sammanfattning

För att fördjupa kunskaperna och öka förståelsen för hur förtroendevalda upplever hot och hat har Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) genomfört en studie av fem olika fall där förtroendevalda har utsatts/utsätts för hot och/eller hat. Studien presenterar en beskrivning av erfarenheter och tankar som de intervjuade personerna har, vad de ser för utmaningar, vilka möjliga åtgärder de ser för att förebygga hot och hat mot förtroendevalda. Studien tittar även på hur hot och hat påverkar och har påverkat de utsatta som personer, i privatlivet och i det demokratiska uppdraget.

Intervjupersonerna delar med sig av erfarenheter kring vilka frågor som är särskilt känsliga och vad som kan utlösa hot- och hatfulla uttryck i processer, debatter eller sociala flöden?

Genomförandet har skett genom intervjuer med förtroendevalda, säkerhetsansvariga/samordnare inom organisationer i kommuner, landsting och regioner samt lokal media.

Intervjupersonerna lyfter att den snabba utveckling som skett av olika sociala medier har påverkat det demokratiska samtalet. Det råder enighet om att sociala medier har ökat förutsättningar för fler personer att uttrycka sina åsikter och delta i samhällsutvecklingen, samtidigt som de nya digitala forumen också upplevs leda till mer hot och hat, bland annat riktat mot förtroendevalda. Möjligheten till anonymitet, som finns i sociala medier, uppfattas vara en bidragande orsak till att hoten ökar. De intervjuade uttrycker att den snabba utveckling av olika sociala medier har inneburit ett ökat tempo, en hög aktualitet och en ökad spridning.

Studien visar att:

- Hot och hat är tärande för de förtroendevalda kvinnor och män som ingår i studien, och det påverkar såväl personen, som privatlivet och det demokratiska uppdraget.
- En normförskjutning av det demokratiska samtalet märks genom en allt hårdare ton. Hatfulla uttryck är allt mer utbrett i sociala medier och digitala miljöer.
- Det är förtroendevalda kvinnor som utsätts för sexistiska kommentarer. De utsatta kvinnorna upplever också att många män har svårt att förstå vilken påverkan dessa kommentarer har på personen.
- Frågor om integration, jämställdhet och jämlikhet samt förändringar i välfärdens tjänster är känsliga ämnen som kan generera hot- och hatfulla uttryck.
- Det finns fyra ärende-/frågeområden som ger upphov till starka reaktioner och kan leda till att förtroendevalda blir utsatta: *förändring av välfärdstjänster, värdegrundsfrågor, myndighetsbeslut samt organiserade aktioner och odemokratiska rörelser.*

Det finns behov av att klargöra vem som har ansvar för att förtroendevalda ska kunna verka under trygga förhållanden och vem som stödjer när utsatthet är en verklighet.

De förtroendevalda, som har intervjuats, lyfter upp några olika åtgärder som kan genomföras på lokal nivå för att förebygga hot och hat:

- **Planera för en god start av processen.** Tydliggöra roller och ansvar mellan förtroendevalda och tjänstepersoner. Genomföra riskanalyser inför frågor som skulle kunna orsaka hot och hat. Förbereda sig på olika scenarier och testa den egna organisationens rutiner.
- **Se till att ha medborgardialog** kring komplexa och omstridda samhällsfrågor i ett tidigt skede för att skapa förståelse för de demokratiska beslutsprocesserna.
- **Utveckla metoder** för att bemöta hot och hat från olika samhällsgrupper, andra förtroendevalda, inom partier eller inom kommunen, regionen eller landstinget.
- **Se till att ha en tydlig information** och förklaring kring ett myndighetsbeslut.
- **Tydliggöra den egna organisationens värdegrund.**
- **Stärka det förebyggande arbetet både på nationell och lokal nivå.** Aktivt arbeta med demokratifrågor och värdegrundsfrågor i skolan och vett och etikett på internet.

I studien har även ansvariga utgivare/chefredaktörer för lokal medier intervjuats. Det råder enighet om att i det demokratiska samtalet är medias roll att stå upp för nyhetsbevakning som berör medborgarna i deras vardag genom att granska politiken och dess beslut. Medierepresentanterna anser att förtroendevalda, som är offentliga personer, får räkna med att de namnges. De uttrycker vikten av att media ska utgå från nyhetens kärna och vara oberoende.

# Bakgrund och genomförande

Det finns ett högt intresse för politiska frågor i Sverige. Regeringen skriver i ett av de inledande avsnitten i ”Systematiskt strategi för en stark demokrati” att i dag är en majoritet av befolkningen, 76 procent, nöjda med demokratin i Sverige. Samtidigt ökar utsattheten för de som är förtroendevalda.

Det är var fjärde förtroendevald i fullmäktige eller riksdag, som i ”Politikernas trygghetsundersökning” (PTU) uppger att de har utsatts för hot eller hat någon gång under 2016. Ändå är det en låg andel händelser som polisanmäls. Hot, hat och våld kan leda till att förtroendevalda väljer att inte uttala sig i frågor, att inte delta i debatten eller att förtroendevalda slutar sina uppdrag och inte längre står till förfogande. Situationen kan på sikt riskera att bidra till en selektion av de som engagerar sig och vill ta på sig uppdrag som förtroendevalda och företräda medborgarna.

För att fördjupa kunskaperna kring hot och hat mot förtroendevalda har Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) genomfört en studie av fem olika händelser där förtroendevalda har utsatts för hot och/eller hat. Studien tittar på i vilka ärenden förtroendevalda upplever att hot och hat kan uppstå, men även hur och varför hot uppstår. Studien har genomförts genom intervjuer med förtroendevalda, säkerhetsansvariga/samordnare i kommuner och regioner samt lokal media. Därutöver innehåller studien en del exempel som förtroendevalda ute i landet berättat vid SKL:s utbildningar om hot och hat för förtroendevalda.

Studien presenterar en sammantagen bild av de upplevelser och erfarenheter som de intervjuade personerna har samt vad de ser för utmaningar och möjliga åtgärder för att hantera och förebygga hot och hat mot förtroendevalda. Studien tittar även på hur hot och hat påverkar och har påverkat de utsatta som personer, i privatlivet och i det demokratiska uppdraget.

De förtroendevaldas upplevelser av utsatthet presenteras i löpande text under fyra olika ärendetyper samt oväntade och fysiska hot.

Studien har genomförts på fem orter. Grunden är kvalitativa intervjuer med, 6 förtroendevalda, tre män och tre kvinnor (inklusive en oppositionspolitiker), 4 säkerhetschefer (fyra män) samt 4 chefredaktörer/ansvariga utgivare på lokala dagstidningar (två män och två kvinnor). Intervjuer har skett med förtroendevalda från norr till söder, med unga, nya och med erfarna förtroendevalda. De förtroendevalda har också olika uppdrag - allt från nämndsledamot till olika ordförandeposter.

SKL belyser i studien också om det finns skillnader på hur hot och hat uttrycks mot kvinnor respektive män samt skillnader i behov av stöd vid utsatthet. I denna studie har intervjupersonerna olika bakgrunder, uppdrag från ledamot till olika ordförandeposter, de kommer från olika orter och tillhör olika partier.

Studien bygger på ett mindre antal fall och kan därför inte sägas utgöra ett generellt resultat för förtroendevalda som har utsatts för hot, hat och våld i sitt uppdrag. Det är inte heller möjligt att presentera ett generellt resultat för skillnader mellan könen - de könsskillnader som presenteras är skillnader som framkommit i de intervjuer som genomförts

#### Definition av hot och hat

I studien har de intervjuade personernas erfarenheter och upplevelser definierat såväl begreppet som den generella utvecklingen av hot och hat. I dessa personers definition är; påhopp, okvädningsord och trakasserier de ord som är vanligast förekommande. Ofredande och förtal är andra ord som nämns. Hot uppges vara ovanligare, men istället beskrivs hatet bli mer utbrett och den råare tonen blir allt mer synlig i det demokratiska samtalet.

En samstämmig bild framkommer angående vad som uppfattas som känsliga ämnen och som kan generera hat- och hotfulla uttryck. Dessa ämnen kan beskrivas i tre grupper;

- Integration och invandring
- Jämställdhet och jämlikhet
- Förändringar i välfärdens tjänster - där det uppfattas som att förändringen leder till försämring

Utöver dessa grupper utgör framkommer även andra perspektiv, stad och landsbygd samt centrum och periferi. De nämns som spänningsfält där medborgare kan uppfatta ett avstånd till beslutsfattarna.



## Det demokratiska samtalet i förändring

Intervjuerna till studien har inlett med hur de förtroendevalda, säkerhetsansvariga och ansvariga utgivare/chefredaktörer uppfattar att hot och hat utvecklats under de senaste åren, och hur den utvecklingen har påverkat. Intervjupersonerna är eniga om att utvecklingen till en större tillgång och utbud av sociala medier har påverkat det demokratiska samtalet. De intervjuade personerna beskriver å ena sidan att de nya digitala arenorna skapat nya möjligheter och gett förutsättningar för fler att uttrycka sina åsikter och delta i samhällsdebatten. Även offentliga verksamheter och förtroendevalda ges större möjlighet att få berätta sin berättelse, vilket också kan skapa en ökad förståelse. Å andra sidan beskrivs att den ökade användningen av och de uttryck som används i sociala medier kan riskera att begränsa det demokratiska samtalet. Upplevelsen är att sociala medier har bidragit till att hot och hat bland annat riktat mot förtroendevalda har ökat. Digitala medier erbjuder en möjlighet till anonymitet som uppfattas vara starkt bidragande till ett ökat hot och hat. Sociala medier har utvecklats och fått en stor spridning, samtidigt upplevs också att annan teknisk utveckling (exempelvis kapning av konton och användarnamn, digitala beställningar i annans namn, botar) har bidragit till att hot och hat ökar. Både de kvinnor och män som ingår studien, uttrycker en likartad bild av utvecklingen.

Berättelserna i studien beskriver en upplevelse av att ”en råare ton” i sociala medier också har skapat en annan stämning i det offentliga samtalet. Det är svårt att i backspegeln ange när den råare tonen började accepteras och när den stora massan slutade reagera och säga ifrån mot grova påhopp. Det råder enighet om att toleransgränsen i det offentliga samtalet har förskjutits.

Utvecklingen med social medier kan utifrån intervjuerna sammanfattas i följande faktorer

- Ökat tempo
- Hög aktualitet
- Ökad spridning
- Hårdare ton i kommentarer och inlägg

Det ökade tempot i social medier innebär att såväl avsändare som mottagare reagerar snabbt på kommentarer och inlägg. Det är nästan i realtid som delningar sker, vilket gör att ett fel valt ord, ett misstag eller att falsk fakta sprids rekordsnabbt. Det gör det också svårt att hinna komma med en dementi eller att rätta till felaktigheter.

Efter en kort tid av en mycket stor öppenhet och transparens i de digitala miljöerna, så upplevs ökning av hot och hat ha bidragit till att öppenheten minskat igen.

*”Det var en kort period för 8-10 år med en stor öppenhet och transparens i digitala miljöer på internet. Dialoger, forum och kommentarsmöjligheter gav under den perioden en möjlighet till delaktighet för många fler i det demokratiska samtalet.”*

Exempelvis har de flesta tidningar stängt sina tidigare öppna kommentarsfält. Möjligheter att kommentera kan delvis finnas kvar genom någon form av inloggning. Även andra verksamheter och aktörer i civilsamhället har valt att stänga sina kommentarsfält. Det fanns fördelar med att kommentarsfälten i media oftast hade någon form av granskningsfunktion som sorterade bort de grova kränkningarna. I intervjuerna upplevs ovanstående utveckling ha inneburit att kommentarer och debatter flyttat till andra sociala medier med olika diskussionsforum och diskussionsgrupper. Till sidor där det antingen inte finns någon granskningsfunktion eller där det är en ”hög ribba” för att ta bort kommentarer.

I studien anser några intervjupersoner att de lokala diskussionsgrupperna på bland annat Facebook har en mycket hård ton, där Facebooksidornas/-gruppernas ansvariga/moderatorer tillåter många uttryck av hot och hat. En person uttrycker att på vissa sidor är det förfärligt hur vissa människor tillåts bli allmängods.

*”Där tar man heder och ära av personer som uppnått en viss form av kändisskap, exempelvis artister, idrottsmän och förtroendevalda”.*

Hot och hat som personangrepp uppfattas att ha blivit både vanligare och grövre idag än bara för något år sedan. De kvinnor som intervjuats lyfter också förekomsten av sexistiska hot- och hatuttryck. I intervjuerna upplever både män och kvinnor att etik och moral har förändrats och lett till en minskad förståelse för att demokratin måste försvaras varje dag. En minskad förståelse för att vi alla har ett ansvar i den frågan.

När samtalen berör målgruppen förtroendevalda, uppger de flesta intervjuade att det troligen finns ett stort mörkertal av förtroendevalda som utsätts för hot och hat. Det finns en lägre respekt för samhällsinstitutioner och myndigheter som en generell utveckling i samhället.

*”Det finns nog en känsla av att lite får man tåla, förtroendevalda kanske ”lär” sig tåla utifrån att klimatet hårdnar. Risken är att förtroendevalda påverkas i sina beslut för att det är obehagligt”.*

## **1.1 Samtalstonen i sociala medier**

Tonen i sociala medier, beskrivs i flera intervjuer, ha blivit rårare med åren. Utvecklingen av hot och hat har inneburit att opinionsbildare och förtroendevalda inte längre orkar bemöta allt och alla, utan viker allt för ofta undan för att istället använda energi och fokus på de viktiga frågorna. Utvecklingen uttrycks på olika sätt, men tenderar att handla om olika gränser som passerar och som i en intervju uttrycktes i följande steg;

*”Första gränsen passerades genom möjligheten att anonymt uttrycka allt grövre kommentarer, mer sexistiskt mot enskilda personer. Nästa gräns passerades när de organiserade trollfabrikerna var ett faktum. Den tredje gränsen handlar om att hela samhället verkar tillåta mer. Tonen är råare, och på något märkligt sätt används yttrandefrihet och åsiktsfrihet som försvar för det, men yttrandefrihet ger inte rätten att förtala, kränka och hota andra personer.”*

I en annan intervju är analysen att i takt med att sociala medier och teknik utvecklas, förändras också tillvaron för den utsatte. Intervjupersonen beskriver att tidigare kunde en utsatt få en viss fristad på fritiden under helger. Den utvecklingen gäller alla som utsätts, inte bara förtroendevalda. Idag med sociala medier, mobiltelefoner, sms och spridning av kommentarer pågår utsattheten hela tiden.

*”Det finns ingen fristad”.*

Organiserade rörelser och en viss högerpopulistisk våg i samhället uppges också kunna vara en bidragande orsak. Några menar att ett visst ”ryggdunkande” kan vara organiserat för att få vissa personer att bli budbärare i en särskild fråga. Nättroll anses finnas i viss utsträckning, och uppfattningen är att de agerar över hela landet i specifika frågor, när de är organiserade. Andra troll uppfattas agera som enskilda personer och som det uttrycks i en intervju ”får de luft under vingarna av att ryggdunkas”.

De flesta intervjuer lyfter så kallat politikerförakt, som ett fenomen som funnits över tid. Föraktet kan uttrycka ett misstroende mot politiker, att politiker kan sko sig, att det finns korrupktion och nepotism. Tidigare handlade debatten om sakfrågornas innehåll, hur det gynnade olika delar av befolkningen och åsikter om vilka grupper som de förtroendevalda företrädde. Utvecklingen av hat- och hotfulla uttryck har inneburit en förskjutning från sak- till personfrågor, att förnedra och uttrycka personliga påhopp.

## **1.2 Omfattningen av hot och hat**

I intervjuerna är det några som anser att antalet personer som visar sitt missnöje och hotar och hatar har ökat medan andra tror att antalet personer är ungefär samma som innan sociala medier var så utbredd, men att deras publik har ökat.

Enighet finns dock om att framförallt volymen av åsikter ökar när antalet kanaler blir fler. Det innebär också en större publik som blir betraktare av hot och hat som riktas mot enskilda personer. Upplevelsen är generellt att tonen i kommentarerna blir allt råare, gränsen för vad som är tillåtet att säga förflyttas sakta men säkert och att debattklimatet förändras.

I studien är det främst männen som lyfter att hot och hat alltid har funnits i ungefär samma omfattning i vårt samhälle. Först nämns idrotten med en kultur där publikens och fansens frustrationer ibland kan innehålla hotfulla uttryck till exempel under en fotbollsmatch. Ett exempel som lyfts är under fotbolls-VM,

där den svenska spelaren Jimmy Durmaz, fick ta emot hot och hat mot sin person när Sverige förlorat en match. Andra samtal handlar om att unga kvinnor och feminister kan bli objekt att hata. Ett exempel i nutid är Sara Larsson, en ung kvinnlig artist, som fick ta emot hot och hat för sina åsikter.

Andra mer historiska exempel som lyfts är det hat som riktades mot statsminister Olof Palme med nidsbilder och hatiska texter.

Opinionsbildare (krönikörer, ledare), journalister, förtroendevalda och samhällsdebattörer upplevs vara grupper som drabbas av hot och hat i stor utsträckning, och som har varit hårt utsatta över tid. Det har alltid funnits rättshaverister och andra tyckare som bevakat deras inlägg, men de senaste fyra-fem åren är upplevelsen att det också är nya personer som uttrycker hot och hat mot ovanstående grupper.

*”Möjligheten och utvecklingen att allt fler delar nyheter och texter har lett till att texter från opinionsbildare används i flera andra sammanhang än det någonsin var tänkt”.*

Säkerhetschefer anser att det också är viktigt att lyfta att verksamheter och tjänstepersoner drabbas av hot och hat, ofta när enskilda beslut inte blir riktigt som medborgaren hoppats på. Uppfattningen i en del intervjuer är att lokal media kan ”spä på drevet” beroende på vilken vinkling de väljer och vilken rubrik de använder. Några anser att medias nyhetsvinkel inte uppfattas av alla som ett av flera perspektiv utan det kan lätt bli en ”sanning” i mottagarens ögon och öron.

Trots att det i studien inte finns enighet kring om hot och hat ökar är enigheten större när det gäller att hot och hat blir allt mer synligt och tillgängligt med sociala medier. Det råder också enighet i att det är vissa frågor och vissa personer som får utstå mer.

### **1.3 Avsändarna av hot och hat**

Både kvinnor och män uttrycker i intervjuerna en känsla av att det för vissa personer kan vara lättare att, i skydd av ett tangentbord, ha högt tonläge och använda hårda ord. De kan känna sig modigare i den digitala världen då skärmen kan ge en känsla av anonymitet. Samstämmiga reflektioner i alla intervjuer är att mycket av det som sägs på nätet inte skulle uttryckas på samma sätt i ett mänskligt möte ”där du ser den du pratar med i ögonen”. Det finns en känsla av att det digitalt skrivna ordet kanske uppfattas som mindre allvarligt än det sagda ordet.

*”Sociala medier ger vissa personer en publik att skriva för, de blir modigare framför datorn – och kan bli påhejade och ryggdunkade av gelikar”.*

Avsändarna av hot och hat uppfattas i studien att vara dels personer i allmänheten och dels som organiserade ”troll” i så kallade trollfabriker. Hot och hat från allmänheten uppfattas främst komma från förargade medborgare, men även

personer som inte uppfattas vara i psykisk balans. Ett uttryck som används för att beskriva förövarna är ”tvärsäkra medelålders män” och ”rättshaverister”. Även uttryck som odemokratiska rörelser och organiserade krafter nämns.

Avsändarna beskrivs också kunna vara personer som känner sig missunnade och som inte upplever att de har fått det stöd de tycker att de borde ha fått av samhället. Andra beskrivningar i studien är att vissa personer, som skriver hot- eller hatfulla kommentarer, kan vara personer som låter den egna hushållsekonomin utgöra måttstock och bedömer sin tillvaro i förhållande till andras tillvaro och möjligheter. Reflektionen i en intervju är att i en svag ekonomisk situation kanske det är lätt att socialbidrag, integrationsersättning och andra försäkringssystem i vår välfärd uppfattas som orättvisa. Istället för att systemet kritiseras blir det andra medmänniskor eller svaga grupper som får motta deras hatfulla uttryck. Politiker kan också i ett sådant resonemang framställas som att de har det gott ställt och att de ”skor sig” på sina uppdrag.

Möjliga orsaker till hot och hat som lyfts av de förtroendevalda är att förövarna uttrycker sina egna rädslor. Rädslor att drabbas av något som kan missgynna dem. Den kan också vara kollektiv genom en upplevelse av att bo i den ”drabbade orten”. Känslan är att fler uttalanden görs fredag, lördag kväll och natt där alkohol och droger kan vara bidragande.

Andra förövare och avsändare av hot och hat kan vara organisationer och de som i intervjuerna uttrycks som odemokratiska rörelser. I det sammanhanget lyfts också finns en högerpopulistisk våg som nyttjar digitala kanaler där avsändaren kan vara anonym. Uttrycket nedan beskriver uppfattningen om de miljöer där tonen och hatet uppfattas som värst.

*”Democracy dies in darkness”*

I studien lyfts två gemensamma nämnare fram kring förövarna: att de antingen agerar medvetet och organiserat för att uppnå ett särskilt syfte eller att det är personer med rädslor för det okända som får dem att agera och uttrycka sig råare, argare, mer hatfullt på internet än vad de vanligtvis gör i de mänskliga mötena. Det beteendet skapar också rädsla, eller som det uttrycktes i en av intervjuerna;

*”Grunden är rädsla – som också skapar rädsla”*

# När hot och hat leder till utsatthet

Det är tufft att vara utsatt för hot och hat. De förtroendevalda som deltagit i denna studie vittnar om olika orsaker och olika processer som varit startpunkten för elakheter, trakasserier, hot och hat. I detta avsnitt ges en bild av de erfarenheter och upplevelser de förtroendevalda har av hot och hat inom ramen för sitt förtroendeuppdrag.

Upplevelsen i intervjuerna är att det ofta är frågor kring integration, jämställdhet, jämlikhet mellan olika grupper samt förändringar i välfärdens tjänster som upprör.

När de förtroendevalda berättar om olika typer av hot och hat som kan drabba dem som förtroendevalda är det typer är av olika karaktär som framkommer. Dessa kan delas in i två grupper.

## **Grupp 1: Fyra frågeområden eller ärendetyper**

Här beskrivs frågeområden eller ärendetyper som kan ge starka reaktioner och i vissa fall leda till hot- och hatfulla uttryck, som leder till att förtroendevalda upplever utsatthet.

- Förändringar i välfärdens tjänster
- Värdegrundsfrågor
- Myndighetsbeslut
- Organiserade aktioner och odemokratiska rörelser

## **Grupp 2: Oväntade direkta och fysiska hot**

Här beskrivs en situation där förövaren tagit ett steg mot att genomföra andra typer av hot gärna i fysisk form, som leder till att förtroendevalda upplever utsatthet.

### *Fyra frågeområden och ärendetyper*

Varje typ av hot och hat utgör inte en enskild händelse eller ett enskilt fall, utan består av erfarenheter från flera personer. Varje område avslutas med reflektioner från de förtroendevalda kring hur de i efterhand uppfattar att utsattheten startade. De förtroendevalda funderar också på hur hot och hat kan undvikas eller att undvika att effekterna av hot och hat blir allt för stora.

## **2.1 Förändring av välfärdstjänster**

*Det första frågeområdet/ärendetyper som kan ge starka reaktioner och som genom hot och hatfulla uttryck kan leda till utsatthet handlar om förändringar i välfärdstjänster. Tjänster inom vård, skola och omsorg service som påverkar medborgarna i deras vardag.*

De förtroendevalda, både kvinnor och män, tycker att det är viktigt och arbetar för att dessa politiska processer genomförs på ett bra och tillitsfullt sätt.

*”När stora förändringar görs i välfärden blir medborgare upprörda, även om en flytt av verksamhet innebär högre kvalitet i verksamheten, så uppfattas det ofta som en nedskärning.”*

Medborgardialog uppfattas av de förtroendevalda som mycket viktigt för öppenhet och transparens. Dialogen är viktig och förhoppningsvis ger det också förtroende och legitimitet. I intervjuerna berättas om långa processer som planerats i förväg med tydliga mål, strategier och tidsplaner. Det kan handla om informationsmöten, information via webben, medborgardialoger, olika möten och många enskilda samtal med medborgare. Trots goda ambitioner kan det ändå gå fel och leda till andra konsekvenser än man föreställt sig.

De proaktiva delarna av processerna har av de förtroendevalda mestadels uppfattats som positiva möten med högt engagemang och en vilja till delaktighet från medborgarna. Det har varit processer som inneburit att förtroendevalda haft kommunikation via mejl och telefonsamtal. Att de deltagit i dialoger och i möten. Mötena som har gett energi, där det har framkommit goda argument som också inneburit att förslagen har ändrats. Andra delar av processen har upplevts sämre, där vissa dialogmöten har haft mer karaktären av ”utskällningar”. De förtroendevalda berättar också att de har mött personer som misstänkt att beslutet redan är fattat och att information och dialog bara är en skimär.

Förtroendevalda säger i intervjuerna att de reaktiva reaktionerna inträder när beslutet väl har fattats, då personer som inte lyckats få igenom sin ståndpunkt känner sig ”drabbade”. Det är då vissa agerar med hot och hat. Generella missnöjeskänslor där upplevelsen av att ”mitt bostadsområde” alltid drabbas, kan också innebära att personer som inte är direkt berörda av tjänsten/service också vill vara delaktiga och kommer fram med sina åsikter när beslutet är taget. De kan känna sig berörda utifrån boende i området, områdets attraktivitet eller att de tror att beslutet påverkar fastigheternas prisbild.

Däremot är det mer sällan som de medborgare som fått gehör för sina åsikter, hörs i debatten efter beslutet, enligt de förtroendevaldas erfarenheter.

Andra berättelser handlar om processer där sociala medier, kommentarsfält och dagspress fylls med kommentarer, hatfulla uttryck och personangrepp. Det finns exempel där dessa påhopp pågått över en längre tid. Intervjupersoner beskriver hatet som svårt att värja sig mot och tärande då det inte går att bemöta med sakargument.

*”Jag får fortfarande hjärklappning när jag tänker på vissa mejl och kommentarer”*

Andra processer har slutat med att det skett händelser som har polisanmälts, som anonyma hot, förtal och försök att smutskasta personer genom att sprida falska uppgifter. I dessa fall kan även annan teknisk utveckling ha använts för att få det att framstå som om att förtroendevalda deltagit i sammanhang de inte

har deltagit i. I vissa fall har åtal och fällande dom avslutat en lång process, där den förtroendevalda fått utstå hat i nästan ett år.

*”Anonymitet skapar naturligtvis både rädsla och obehag.  
Vem vill mig illa?”*

I studien framkommer även upplevelser av när andra partier eller dess företrädare har deltagit i den upplevda mobben, i aktionsmöten eller demonstrationer, ofta sent i processen i samband med att beslut ska fattas.

Startpunkten för hot och hat visar sig vara svår att definiera, då det både kan vara proaktivt och reaktivt. När processen är i sin början upplever de förtroendevalda att de flesta påhopp är möjliga att bemöta i dialog om sakfrågan. Den mest utsatta fasen upplevs vara efter att beslutet är fattat, då ökar också personangreppen. Det är, som de förtroendevalda uttrycker det, politikernas uppgift att prioritera. I stora övergripande processer kommer det alltid att finnas de som får sina argument och förslag tillgodosedda och de som inte får gehör för sina förslag.

I intervjuerna berättas om processer där vissa gruppers motstånd har utvecklats över tid. När tidpunkten för beslut har kommit och det har inneburit en motgång för de som har kämpat mot en förändring, har motståndet övergått till hatfulla uttryck.

Det uttrycks ett tydligt behov av att kommuner, regioner och landsting har säkerhetsorganisationer som kan utgöra stöd till de förtroendevalda så att de kan fortsätta verka i sitt demokratiska uppdrag. Även vikten av att varje organisation beslutar om strategier, former och genomförande av medborgardialoger, lyfts i intervjuerna.

#### De förtroendevaldas erfarenheter av varför hot och hat uppstår

De intervjuade har svårt att peka på startpunkten för uttryck med hot och hat, men de kan i efterhand härleda det till processens olika faser.

- En dålig start av en stor process.
- Otydlig kommunikation kring varför – när beslutet är fattat.
- Aktivister, motståndare som går över gränsen i sina aktioner.

#### Att förebygga hot och hat inom denna ärendetyp

- Planera för en god start av processen, såväl inom den politiska organisationen som inom tjänstemannaorganisationen.
- Tydliggör syftet, tidplanen och de olika faserna i processen.
- Tydliggör roller och ansvar mellan förtroendevalda och tjänstepersoner.
- Gör en riskanalys, bedöm riskerna. Var förberedd. Exempelvis kan någon utses att vid behov utgöra mediefilter för att kunna undvika att de utsatta läser de grävsta kommentarerna



## 2.2 Värdegrundsfrågor

*Övergripande frågor som mänskliga rättigheter, värdegrundsfrågor, allas lika värde verkar vara frågor som både berör och upprör, och de kan vara grunden till hot och hatfulla uttryck. Jämställdhet och jämlikhet berör likaså. Värdegrundsfrågor blir därför det andra frågeområdet/ärendetypen som kan ge så starka reaktioner att det kan leda till utsatthet.*

Exempel på värdegrundsfrågor som framkommer i intervjuerna är när opinionsbildning om frågor som rör jämställdhet, mångfald, minoritetsgrupper eller jämlikhet debatteras och uttrycks. Det kan vara bloggar, sociala medier, debatter, insändare eller krönikor som är den utlösande faktorn. Ju tydligare åsikt som förmedlas desto större drev. Det kan drabba såväl ledarskribenter, bloggare, krönikörer, förtroendevalda eller andra opinionsbildare.

*Känsliga frågor* som de intervjuade, både män och kvinnor, identifierar är migration, invandring, mångfald och feminism. Några lyfter också frågor som hbtq och minoritetsgrupper.

Ett drev kan starta över en natt. Det finns exempel som innebär att efter att en artikel, en blogg eller liknande har publicerats kan det komma kommentarer via sociala medier, partiets webbplats, mejlen, brev eller telefon. De förtroendevalda berättar att de har fått motta både hundratals och tusentals kommentarer på olika sätt inom loppet av någon dag.

Kommentarer till förtroendevalda kvinnor är ofta riktat mot deras person, och kan ske i form av sexistiska påhopp om allt som kan göras med deras kroppar.

*”Jag symboliserar de känsliga frågorna. Jag är en ung kvinna, som är feminist och verkar för jämställdhet och arbetar med flyktingfrågor.”*

Dessa artiklar och bloggar får även spridning och kommentarer på andra sidor och diskussionsgrupper där de kritiska grupperna finns. De som aktivt motverkar den värdegrund med jämställdhet och jämlikhet som förtroendevalda och opinionsbildare värnar. Upplevelsen är att det finns ett organiserat tyckande på dessa sidor. Det kanske är just det som gör att denna typ av kränkningar kan pågå länge över tid med toppar och dalar. ~~Det är~~ Toppar när nya artiklar eller insändare skrivs, medan intresset dalar när de förtroendevalda gör uttalanden i frågor som har mindre uppmärksamhet.

*”En känsla av att vara bevakad i det man gör och skriver”.*

I intervjuerna berättas om fall där det skapats osanna bilder och citat samt falska nyheter som kan innebära livslånga kränkningar, då de sprids om och om igen i olika kretsar och i olika tidsintervall. När de ännu en gång sprids märks det i kommentarsfält och mejl i ~~inkorgen hos de utsatta~~. Med dagens digitala möjligheter kan en falsk kränkande bild spridas till miljontals mottagare och går inte att stoppa eller återkalla.

*”De sexistiska kommentarerna är värst. Min upplevelse är att män har svårt att förstå hur hårt de sexistiska kommentarerna tar. Det är mest män inom säkerhetsorganisationerna, det är flest män hos polisen, det är*

*många män som finns i ledning såväl för de politiska partierna som för tjänstepersonernas organisationer”.*

Kommentarer till förtroendevalda kvinnor är ofta riktat mot deras person, och kan ske i form av sexistiska påhopp om allt som kan göras med deras kroppar.

I studien är det enbart förtroendevalda kvinnor som har blivit utsatta för sexistiska kommentarer. Det handlar om kommentarer om den förtroendevaldas kropp, utseende, det är subtila hot om att våldtas i alla hål och om gruppvåldtäkt. Kommentarer som inte går för de utsatta förtroendevalda att försvara sig emot.

I intervjuerna upplevs också att kommentarerna allt oftare handlar om personen och mer sällan om de politiska sakfrågorna. Unga förtroendevalda kvinnor har också upplevt att de får frågor av media om hur det politiska uppdraget går att kombinera med små barn och föräldraskap, vilket de aldrig upplever att förtroendevalda män som är föräldrar behöver svara på.

#### ***Vad är det hos unga kvinnor som provocerar?***

I intervjuerna förekommer berättelser om många polisanmälningar. Det finns fall med ett 60-tal polisanmälningar genom åren, där varje händelse verkar uppfattas som en enskild händelse. Utsatta förtroendevalda lyfter funderingar kring om hatet skulle betraktats som ett större brott om händelserna istället hade samlats ihop inom samma anmälan? Skulle åtgärder och stöd sett annorlunda ut då?

I intervjuerna lyfts många frågor som berör olika typer av brott och lagstiftning. Är det hat som de förtroendevalda möter möjligt att agera mot inom den lagstiftning som finns idag? Är det rimligt att en förtroendevald kan vara utsatt för hat i flera år? Vad innebär brott om otillåten informationspåverkan? Vad innebär brott om förtal? Vad innebär brott om integritetsintrång?

I intervjuerna framkommer att det är svårt att förbereda sig för att bli utsatt för den person man är, för de hjärtefrågor man står för. Däremot kan ett tydligt ansvar och aktivt arbete på strukturnivå innebära att värdegrunden inom organisationen och samhällsdebatten på lång sikt kan förändras.

#### **De förtroendevaldas erfarenheter av varför hot och hat uppstår**

- När frågorna publiceras i något media, exempelvis publikation av artikel, blogg, nyheter på webbsidor, lokalpress.
- Ärenden på dagordningen som handlar om jämlikhet, jämställdhet eller frågor om allas lika värde.

#### **Att förebygga hot och hat inom denna ärendetyp**

- Aktivt arbete med demokratifrågor och värdegrundsfrågor i skolan, återkommande från det att barnen är små.
- Vett och etikett på internet, källkritik.
- Riskanalyser inför frågor som skulle kunna orsaka hot och hat.
- Utveckla metoder för att bemöta hot och hat från olika samhällsgrupper, andra förtroendevalda, inom partier eller inom kommunen, regionen.

## 2.3 Myndighetsbeslut

*Det tredje frågeområdet/ärendetyper som de förtroendevalda anser kan vara bakomliggande orsak till att hot- och hatuttryck startar handlar om myndighetsbeslut som orsakar känslostormar.*

De förtroendevalda lyfter beslut som berör den enskilde till exempel beslut om ett bygglov, en miljöansökan, eller ett beslut i enlighet med socialtjänstlagen där den berörda har svårt att acceptera beslutet. Det kan även handla om beslut kring byggnadslov i den offentliga miljön och samhällsbyggnaden.

Andra myndighetsbeslut, som kan uppröra, är när ett beslut om stöd till någon enskild medborgare upplevs som felaktigt eller orättvist, till exempel beslut som berör socialtjänsten eller i ett flyktingmottagande.

I intervjuerna framkommer att hot och hat bland annat kan handla om ett myndighetsbeslut som berör enskilda, men som har fått många andra medborgare att reagera. Dessa reaktioner kan då haft en utgångspunkt i att media rapporterat om beslutet och därför nått en stor del av allmänheten, vilket inneburit att avsändarna av hot och hat även varit så kallade ”trollfabriker” där avsändarna inte alltid bor på orten.

När det är många personer som reagerar kan det innebära att en förtroendevald får ta emot många mejl, brev och telefonsamtal med arga undertoner. Exempel på innehåll i dessa mejl kan handla både om sakfrågan och påhopp på den beslutande församlingen eller påhopp mot ledande personer.

I en intervju framkom ett exempel där allmänheten reagerat på ett beslut med ett par hundra mejl från alltifrån ortens medborgare till de som uppfattas ingå i en organiserad ”trollfabrik”. Då blev strategin från den förtroendevalde att skriva personliga svar till alla avsändare.

*”Jag tänker att det är riktat mot min roll och mitt mandat - inte mot mig som person”.*

De som uppfattar att budskapen från förövarna är mer riktade mot det ämbete och den roll de har som förtroendevald, är främst förtroendevalda män. Hoten kan också vara riktat mot verksamheten eller mot organisationen, och därmed uppfattar de inte hoten som personliga. De tänker att det kan vara någon medborgare som uppfattar att ett beslut är felaktigt, eller att någon i verksamheten gjort något som uppfattas felaktigt. Trots att hotet inte upplevs personligt kan det kännas olustigt när drevet går.

De förtroendevaldas erfarenheter av varför hot och hat uppstår

- När informationen om beslutet kom till allmänhetens kännedom.
- Otydlig kommunikation kring varför beslutet är taget när beslutet väl är fattat.
- Riksnyhet, som innebär att medborgare, organisationer från övriga delar av landet reagerar.

#### **Att förebygga hot och hat inom denna ärendetyp**

- Förbereda sig på olika scenarier och testa den egna organisationens riskanalyser och rutiner för arbete inom hot och hat.
- Tydlighet i information kring grund för myndighetsbeslut

## **2.4 Organiserade aktioner och odemokratiska rörelser**

*Både män och kvinnor lyfter i intervjuerna organiserade eller odemokratiska rörelser som en fjärde frågeområde/ärendetyp som kan leda till utsatthet genom hot och hatfulla uttryck.*

I de fall där de hot- och hatfulla uttrycken sker mer organiserat behöver det inte vara en enskild händelse som utgör startpunkten till hot och hat. Det kan vara organisationer med syften som drivs och uttrycks över tid och återkommer i debatter eller vid olika beslutsprocesser – där organisationer väljer att nå ut med sina värderingar. Det kan å ena sidan vara organisationer som agerar den demokratiska vägen genom att delta i det offentliga samtalet som en aktör. Det kan å andra sidan vara organisationer som vill stå utanför det offentliga sammanhanget och ”sköta sig själva”.

I intervjuerna berättas om organisationer som använder metoder för att tysta andra aktörer. När utsattheten handlar om subtila hot och skrämstaktiker kan det i sin tur innebära att kommuner, landsting/region och andra organisationer i civilsamhället väljer att öka sitt skalskydd.

Att filma och spela in offentliga debatter kan upplevas som helt naturligt när det är media och public service som gör det. Samma beteende kan upplevas obehagligt och skapa rädsla när det utförs med otydligt syfte av andra organisationer. Inspelningar på offentliga platser, allmänna möten eller gator och torg kan skapa olustkänslor när det inte är klart vad syftet är. När olika former av ageranden skapar obehag och rädsla, kan det få konsekvenser som innebär att det demokratiska samtalet kan tystas.

*”Oron märks bland allmänheten, obehagskänslor och rädslor ökar. Alla vill inte längre delta i det demokratiska samtalet utifrån den kontext som skapas”.*

Under intervjuerna framkommer att nya medlemmar rekryteras till dessa organisationer allt mer öppet - det kan ske på skolgårdar eller andra ställen där unga personer samlas. Även dessa rekryteringsmetoder uppfattas som obehagliga och leder till en allmän oro. Detta är exempel på krafter som inte upplevs främja det demokratiska systemet. Händelser som startar på lokal nivå men egentligen

handlar om att samhället borde stå upp för att främja och försvara demokratin på nationell nivå.

När förtroendevalda eller partier möts av subtila hot så sker en viss censur. Alla vågar inte ställa upp som kandidater på listor och avhoppet ökar. Det är ett obehag som sprids. En sådan utveckling kan också innebära att de personer som engagerar sig som förtroendevalda blir en allt mer selektiv grupp.

Flera av de förtroendevalda tycker att yttrandefriheten är för viktig för att den ska kunna stå som skydd för att användas i syfte att kränka, hota och förtala enskilda personer. Frågor som lyfts är bland annat om lagstiftning i Sverige är anpassad till hot och hat mot förtroendevalda. Finns lagar som borde kunna nyttjas redan idag eller behöver lagstiftningen stärkas?

De förtroendevaldas erfarenheter av varför hot och hat uppstår

Denna typ av hot är svåra att veta varför de uppkommer, och svåra att se som risker då de inte har tydliga kopplingar till något ärende eller något frågeområde.

#### **Att förebygga hot och hat inom detta frågeområde**

Förberedelser som de förtroendevalda lyfter är

- Genomföra riskanalyser.
- Tydliggöra den egna organisationens värdegrund.
- Förbereda sig på olika scenarier och testa den egna organisationens rutiner.

#### **Nationell och lokal nivå**

I intervjuerna lyfts att det förebyggande arbetet behöver stärkas både på nationell och lokal nivå. Demokrati behöver få ett större utrymme i skolan.

## **2.5 Oväntade direkta och fysiska hot**

*Grupp två av olika typer av hot och hat som de förtroendevalda lyfter i intervjuerna, handlar om direkta och fysiska hot, som när de sker är helt oväntade och oförklarliga. Direkta hot är inte lika vanligt som de digitala hoten. I denna studie har dessa direkta hot berättats främst av förtroendevalda män.*

Här beskrivs situationer där förövaren tagit ytterligare ett steg mot att genomföra andra typer av hot gärna i fysisk form. Förtroendevalda som får försändelser hemskickade som de inte har beställt. Beställningar som skapar ett besvär med att skicka tillbaka och försöka häva köpen. Ett obehag av att inte veta vem som gjort beställningen.

Andra berättelser kommer från förtroendevalda under utbildningar som SKL genomfört i kommuner, exempelvis berättelser om de som utsatts för handgripligheter i möten med medborgare, eller de som fått meddelanden tecknade på sin bil, sitt hus eller annan egendom. Situationer där de hittat döda fåglar, avföring eller annat i brevlådor, på trappor eller kring den privata bostaden. Berättelse om förövare som körde rakt in i kommunhusets entré med bil och därmed blockerade ingången så ingen kom varken in eller ut.

Under en intervju berättas om att ett kommunalråd fick en försändelse, adresserat till kommunen, innehållande ett vitt pulver och en lapp med dödshot. En

sådan händelse berör inte bara den förtroendevalde utan får också konsekvenser för organisationen och dess medarbetare.

*”Du ska dö”*

Här framfördes vikten av att det fanns goda rutiner för att omhänderta försändelser av detta slag. Den som öppnade posten sattes i karantän på sitt arbetsrum, polisen kontaktades och gällande rutiner gjorde att händelsen hanterades snabbt. Den oro som medarbetare utsätts för i en sådan situation, både de personer som handlagt försändelsen och de personer som hotas påverkar. Den specifika försändelsen ändelsen polisanmälades och senare visade det sig att det var flera offentliga organisationer som fått samma hot den dagen. Inom ett år har händelsen kunnat leda fram till ett åtal och fällande dom.

Händelser med fysiska hot påverkar enligt intervjuerna, öppenhet och tillgänglighet till de förtroendevalda bland annat genom ökat skalskydd.

De förtroendevaldas erfarenheter av varför hot och hat uppstår

Denna typ av hot är svåra att veta varför de uppkommer, och svåra att se som risker då de inte har tydliga kopplingar till något ärende eller något frågeområde.

**Att förebygga direkta och fysiska hot**

Förberedelser som de förtroendevalda lyfter är

- Genomföra riskanalyser.
- Tydliggöra den egna organisationens värdegrund.
- Förbereda sig på olika scenarier och testa den egna organisationens rutiner.

## Att hantera rädslor

Intervjuerna handlar också om att hoten gör att den utsatte funderar på vem/vilka i ens närhet som de kan lita på fullt ut. Är det befogat att bli rädd? Vem kan man berätta för? Kan en berättelse innebära att hoten eller hatet sprids i kretsar som inte borde få veta hur man tänker agera?

### 3.1 Vem i hela världen kan man lita på?

När någon blir utsatt kan de första kommentarerna, mejlen och kränkningarna komma på ett sådant sätt att det kan vara svårt att identifiera avsändaren. Det kan innebära att den utsatte inte vet om det är en kollega på arbetsplatsen, en arg medborgare, en partikamrat, en granne eller någon person som inte är i balans. Rädsla lyfts av både män och kvinnor bland de förtroendevalda.

I intervjuerna framkommer olika strategier som en utsatt förtroendevald väljer att använda sig av.

- Vissa har valt att vara helt öppna mot partiet, organisationen, vänner, familj och allmänhet genom att berätta i sociala medier, tidningar med mera för att sprida kunskap om vad som sker.
- Vissa har valt att bara dela sin berättelse med familj, säkerhetsansvariga/samordnare och polis. De har under en period levt med vaksamhet mot sin omgivning dygnet runt, och inte vetat vilka personer de kunde lita på.
- Vissa har inte uppfattat att de blivit utsatta för hot eller hat, utan uppfattat det som förargade missnöjda medborgare som väljer att i stunden överreagera i sitt språkbruk eller att det är personer som för tillfället inte är i psykisk balans.

Oavsett strategi är det lätt att förstå att rädsla, frustration, oro och vaksamhet ökar. I intervjuerna nämns att man kan ha blivit observant på att en bil är parkerad på en konstig plats eller att en drönare flyger över kvarteret. Frågorna väcks kring om det finns en naturlig orsak eller om någon vill kartlägga mina vanor och min hemmiljö? Kan det vara någon som vill skrämmas eller så ställer de sig själva frågan: ”är det jag som överreagerar”?

*”Troligen har medvetenheten ökat genom att allt fler fall av hot har blivit kända. Man är kanske försiktigare och tänker efter mer.”*

I intervjuerna berättas hur hot och hat har påverkat rutiner och agerande i vardagslivet, fått konsekvenser på personens beteende och både på kort och lång sikt tenderat att inverka på det demokratiska uppdraget.

Lokalpolitiker i mindre och medelstora kommuner upplevs vara mer kända för medborgarna. I de flesta fall ses det som en stor fördel för de förtroendevalda då kontakter och dialoger upplevs naturligare. Frågan ställs i ett par intervjuer om det är en för- eller nackdel när utsattheten är ett faktum?

Hot och hat påverkar de förtroendevalda i flera perspektiv

- Personen påverkas
- Privatlivet påverkas
- Det demokratiska uppdraget påverkas

### 3.2 Personen påverkas

Hot och/eller hat under en längre tid, eller mer massivt hat under en kortare tid påverkar personen och personligheten. Några gråter under intervjun, andra berättar att de har gråtit tidigare men nu när det pågått så lång tid har erfarenheten lärt den utsatte att ”trycka undan” och delvis att vänja sig.

*”En och en kanske varje sak kan betraktas som ”inte så farligt”, men tillsammans bildas det som definieras som hat. Tillsammans blir det tungt att bära och det är då det blir en stor utsatthet.”*

I intervjuer berättar förtroendevalda kvinnor att de fått utstå sexistiska kommentarer, hot och hat, som inte drabbat männen. Det har påverkat både den förtroendevalde som person och som kvinna. Det tar hårt att bli utsatt för sitt utseende, sin kropp och sina kroppsdelar.

Andra intervjuer handlar om förtroendevalda som utsatts för förtal, falska bilder. När dessa bilder sprids påverkas personen genom att det är svårt att sova, tröttheten ökar och koncentrationen minskar, men också ”allt mer misstänksamhet och vaksamhet”. Efteråt när drevet är över visar det sig att omgivningen, partikamrater, arbetskamrater har uppfattat förändringar i personlighetsdrag och undrat vad som är på gång, men inte frågat.

Även förtroendevalda som egentligen inte själva upplevt hat eller hot säger att de har blivit mer vaksamma och försiktiga.

*”De egna uttrycken kanske blir mindre provokativa i digitala medier, man kan ”lägga band” på sig själv och inte gå in i alla debatter.”*

De förtroendevaldas vaksamhet kan leda till effekter som att de har mindre aktivitet på internet, det privata blir mer privat, att förtroendevalda väljer att delta mindre i det offentliga livet. Risken finns att utsattheten tar allt större utrymme av ens tid och att det leder till en ökad försiktighet i kontakter med exempelvis journalister och med okända. Utsatthet kan också tvärtom leda till att förtroendevalda bestämmer sig för att ”ta matchen”, ta större utrymme i sociala medier, värna demokratin. Oavsett vilket val de gör blir det strategier som de förtroendevalda förhåller sig till och tar tid och engagemang från det demokratiska uppdraget, att skapa välfärd och framtida samhällsbyggande i den ort de förtroendevalda lever, verkar och bor.

### 3.3 Privatlivet påverkas

Hatet påverkar privatlivet, ökar vaksamhet, skapar oro och rädsla. Förtroendevalda berättar om att de scannar av torget för att se vilka som är där innan de går. Ett par intervjuer vittnar om ett obehag om någon går efter en på gatan allt



för länge eller om någon person tittar på dig lite för länge. Vaksamhet och oro är ständigt närvarande. Periodvis kan det vara tungt att handla i affären, att inte veta vem/vilka som är förövarna, rädsla för att springa i träningsspåret ensam. Nya rutiner införs hemma där bekanta får anmäla via sms eller telefon att de tänker komma på besök.

Det finns upplevelser av där bekanta som kommit på oväntat besök orsakat flykt ur huset eller när en påse som hängt på dörren (från en bekant) orsakat panik när ett barn rusar fram för att se vad som är i påsen. Det finns förtroendevalda som tar olika vägar till jobbet varje dag, som känner det nödvändigt att informera förskola och skola att barnen ska ha särskild bevakning, att ingen främmande får prata med barnen. Det finns förtroendevalda som tvingats till att kortare eller längre perioder stänga av den mediala och digitala delen av privatlivet, sluta läsa i sociala medier liksom dagstidningar, insändare och kommentarer.

### 3.4 Det demokratiska uppdraget påverkas

Hot och hat påverkar de förtroendevalda som på kort sikt väljer att inte delta i debatten på sociala medier och i sammanträden, men också förtroendevalda som blir mer restriktiva med sin politik, minskar sitt medieutrymme, väljer bort att dela artiklar i viktiga frågor.

*”För första gången känner jag mig rädd på riktigt. Vad håller på att hända och vad kommer att hända med vårt samhälle om vi inte lyckas stoppa utvecklingen”.*

I intervjuerna framkommer erfarenheter från när offentliga möten, som annonserats i förväg, har blivit tillfällen för hot och hat, tillfällen för aktivister att ”ta över” möten. Dessa erfarenheter har i vissa fall lett till att mötena förflyttas antingen till partiets interna möten eller till att mötena med medborgare sker mer spontant på gator och torg, utan att annonseras i förväg.

Det handlar om att förtroendevalda nu och då väljer att censurera sig själva i sitt uppdrag för att så långt som möjligt undvika hot och hat. Att förtroendevalda väljer att vara mindre aktiva i de hjärtefrågor de brinner för, en slags censur för att inte riskera att utsättas igen.

Naturligtvis har utsattheten hos flera av de förtroendevalda periodvis inneburit funderingar om det är värt att ta emot hot och hat för att kunna utföra sitt uppdrag. Det finns exempel på förtroendevalda som bestämt sig för att lämna förtroendeuppdrag vid mandatperiodens slut. Det finns andra exempel där funderingarna istället lett till att förtroendevalda bestämt sig för att ta ytterligare steg för att delta i och värna om det demokratiska systemet, förtroendevalda som stärks av hur viktigt uppdrag de har.

Trots den utsatthet som de förtroendevalda berättar om i intervjuerna finns en kämpaglöd och ett engagemang som är starkt.

*”Jag vill vara med och påverka vårt samhälle.  
Att sluta är inget alternativ för mig.”*

## Stöd vid utsatthet

Politikernas trygghetsundersökning visar att de förtroendevalda som är mest utsatta är heltids- och deltidspolitiker, ordförande i styrelsen, utbildnings- och socialnämnder. De som har en ledande roll i kommunen, regionen, landstinget antingen på övergripande nivå eller för ett verksamhetsområde, en nämnd och en förvaltning. Förtroendevalda förväntas fortsätta att genomföra sitt uppdrag trots att hot och hat ökar. Demokratiska frågor och processer tar inte paus för att förtroendevalda utsätts för hot- och hatfulla uttryck. Då blir det viktigt att trygga de förtroendevalda så att de kan utföra sitt demokratiska uppdrag.

I intervjuerna lyfter de förtroendevalda att det är viktigt att fundera kring vilket samhälle vi vill leva i, vilken arbetsmiljö de förtroendevalda ska ha i sitt demokratiska uppdrag. Många tycker att det borde vara självklart att förtroendevalda har ett stöd i sin organisation när de utsätts för hot och hat. Stödet till de förtroendevalda sker idag på olika sätt. Förutom det nära stödet bland familj och vänner så kan stöd ges antingen via det politiska partiet eller via den organisation där den förtroendevalda har sitt uppdrag. I bästa fall finns stöd både i partiet och i organisationen.

### 4.1 Stöd via de politiska partierna

Det finns exempel där de förtroendevalda i studien berättar att partiet har varit ett gott stöd. Partikamrater har ställt upp och varma hjärtan och kamratskap har lyfts upp som avgörande för att den förtroendevalde skulle orka genomgå den utsatthet hen varit med om. Någon har ringt varje morgon och frågat hur de mår. Partikamrater har scannat av tidningar och sociala medier som ett medialt filter och meddelat när det är bäst att avstå från att läsa, när det är dags att ta paus från internet. Utsatta förtroendevalda beskriver att när utveckling av utsatthet gjort personen lite folkskygg så att hen tillbringar mesta tiden hemma är det skönt med personer med varma hjärtan inom partiet och inom bekantskapskretsen som kommer förbi på en fika, bjuder på en lunch eller bara utgör en möjlighet att prata av sig, att få ett bollplank.

*”Jag förstod först senare att det fanns en struktur och en plan i det stöd jag fick av mitt parti. Jag är mycket tacksam för det stöd jag fick.”*

Det finns andra exempel där förtroendevalda i intervjuerna berättar att partiet och partikamraterna inte har rutiner, kunskap och organisation för att ta hand om situationer med hot och hat. Där partikamrater en och en utgjort ett mentalt stöd när de mötts på möten och sammanträden, men där det inte funnits en struktur för stöd. Partierna är olika organisationer och kan i vissa kommuner och regioner vara relativt små, det innebär att många gånger har partierna inte en organisation eller en ansvarig för säkerhetsfrågor.

Ytterligare exempel är att partiernas medvetenhet och kunskap ökar och där valrörelsen inneburit utbildning och kompetensutveckling.

*”Nu kommer ett annat val, ett val som till stora delar ska avgöras på sociala medier”.*

En intervju avslutas med funderingar kring hur partierna ska agera när valrörelsen till stora delar avgörs på sociala medier. Vilken retorik ska partierna bemöta inlägg med?

Hur ska de förtroendevalda stå upp för varandra inom partierna när påhopp kommer, kanske även stå upp för varandra över parti gränserna när hot och hat uttrycks?

## **4.2 Stöd via säkerhetsorganisationer**

När intervjuerna handlar om det stöd som ges, framkommer att vilket stöd som säkerhetsorganisationerna ger beror till stor del på om de har ett uppdrag även för de förtroendevaldas trygghet eller om deras ansvar är avgränsat till medarbetarna.

De flesta kommuner, landsting och regioner har någon form av organisation för säkerhetsfrågor. Beroende på organisationens storlek kan det finnas en funktion med ansvar för frågorna, som säkerhetssamordnare, en avdelning eller grupp för säkerhet, eller ett mer samlat centrum där frågor av säkerhetskaraktär samlas oaktat om det är säkerhet i form av medarbetare, förtroendevalda, skalskydd eller förebyggande arbete.

Hur säkerhetsfrågor och stöd för förtroendevalda ska organiseras och vilka roller och ansvar som ska gälla är inte tydliggjort i lagstiftningen eller i det uppdrag som kommunallagen reglerar. Det är därför viktigt att varje organisation tydliggör ansvar, roller, vilket stöd som ska ges, och vilket förebyggande arbete som bör ske.

Intervjuerna visar att det finns säkerhetsorganisationer som tar samma ansvar för de förtroendevalda som för medarbetarna inom en organisation med utgångspunkten att trygga den utsatte och utgå från det behov av stöd som personen har vid en händelse. Säkerhetschefer som menar att alla kommuner har ett demokratiuppdrag.

*”Vi är med och värnar demokratin.”*

Det finns organisationer där deras ansvar för de förtroendevalda nyligen tydliggjorts, och en lärande och utvecklande process har startat.

Det finns andra säkerhetsorganisationer som inte har ett uttalat ansvar för de förtroendevalda, där partierna förväntas utgöra det primära stödet till de förtroendevalda. De organisationen som har fokus på medarbetare och verksamheter, avsätter ändå tid för dialog och bollplank till förtroendevalda som utsätts, men där den förtroendevalde själv får ansvara för dokumentationer, anmälningar och uppföljningar. Dessa organisationer har liten erfarenhet av hot och hat som riktats mot förtroendevalda.

De organisationer som har ett tydligt uppdrag att arbeta med de förtroendevalda säger att det handlar om att nå ut med information till alla förtroendevalda att stödet finns och att informera om vikten av att rapportera alla händelser, även om inte alla kommer att leda till polisanmälan. När det är tydligt ökar också andelen rapporter om incidenter och händelser. Informationen gör det möjligt att bygga mönster och se bilder samt att på sikt minska mörkertalen.

### **Uppdrag – demokrati**

I de organisationer där förtroendevalda ingår i säkerhetschefernas ansvar berättar de att kommunernas demokratiska uppdrag står i fokus. Säkerhetspersonal finns som en naturlig del närvarande på fullmäktiges sammanträden och utifrån behov vidtas också andra säkerhetsåtgärder på de sammanträdena.

Ett exempel från en kommun är att i arbetsmetoden ingår en kartläggning av de förtroendevaldas erfarenhet av hot och behov av stöd som en del av riskanalysen vid inträffade händelser. I den organisationen kan de förtroendevalda ringa eller skicka sms dygnet runt. Vid en anmälan från en förtroendevald är det viktigt att fokus ligger på att skapa trygghet redan i den initiala kontakten, enligt säkerhetschefen. Åtgärder sätts in efter behov, och sker i den takt som respektive händelse ger behov av. Om bedömningen är att personlarm behövs för att trygga, så kan det också bli en åtgärd. Säkerhetsavdelningen finns tillgängliga vid behov för de förtroendevalda oaktat om det gäller ett möte, en riskanalys eller en anmälan om en händelse. De bistår också vid polisanmälningar, dokumentation och uppföljningar. Uppmaning att rapportera och anmäla hot och hat är samstämmig.

Att samhällets förändring har inneburit mer fokus på säkerhetsfrågor, lyfts i intervjuerna. Det handlar om allt ifrån brottsförebyggande arbete, hantering av extremistiska rörelser, digitala hot informationspåverkan, skalskydd och ny lagstiftning kring skydd av personuppgifter. Alla samlade uppdrag innebär att säkerhetsorganisationer både fått rekrytera fler medarbetare och samtidigt höja sin kompetens inom en rad olika områden.

*”Vi jagar hela tiden bollen, det är lätt att det blir lösningsfokuserat istället för strategiskt. Det är viktigt att demokratin kan visa på motkraft mot icke-demokratiska krafter och ickedemokratiska metoder.”*

Säkerhetsstaber träffas regelbundet och medvetenheten ökar ständigt. Under valåret har bland annat diskussioner kring otillåten påverkan skett. Skalskyddet har stärkts de senaste åren, alltifrån att skyddet för att ta sig in i lokalerna har stärkts till att väktare finns med på fullmäktiges sammanträden i flera organisationer.

Att studera och analysera vad som skrivs i digitala miljöer är en svår uppgift. Det berättas om allt fler falska nyheter, som sprids med hög hastighet som om de vore sanningar. Det är inte enkelt att som tjänsteperson försöka bidra med att balansera debatten.

*”I olika grupper på sociala miljöer eldar deltagarna upp varandra och motargument viftas undan”.*

Samverkan sker med allt fler andra aktörer. Någon nämner behovet av att kunna samverka med närliggande kommuner, att gemensamt driva utvecklingsarbetet framåt för att kunna öka utvecklingstakten. Olika samarbetsaktörer som nämns i intervjuerna är:

- Kommunpolis
- Polis inom BOPS (Brotts Offer och Person Säkerhet)
- Brottsförebyggande rådet
- Länsstyrelsen
- Brottsofferjouren nämns i något fall

Hur samverkan med de politiska partierna ser ut varierar, det varierar också om det finns organisation och rutiner för den samverkan.

### **4.3 Metoder för att möta hat**

I intervjuerna framkommer att när det gäller tydliga hot finns rutiner för hur de ska agera, hur en polisanmälan ska göras, vilket stöd som ska ges. Det gäller också vid hot av fysisk karaktär som skalskydd, vakter, bevakning med mera. I någon intervju nämns metoder som trygghetsskapande samtal dels initialt och dels samtalsstöd vid behov.

Det är svårare att hantera hat. I flera intervjuer uttrycks att det saknas tydliga rutiner för att rapportera om hat. De upplever det inte lätt att sätta sig in i de förtroendevaldas uppdrag, att förstå när riskanalyser borde göras och vad de ska omfatta.

## Nyhetsbevakning av hot och hat

I intervjuerna med chefredaktörer och ansvariga utgivare lyfts att lokala medier utgör en viktig demokratiaktör i Sverige, dels i att främja demokratin genom information till allmänheten och opinionsbildning genom krönikörer och ledare, dels genom nyhetsbevakning och att granska politiska beslut och lokala nyheter.

*”Lokal journalistik är en grundbult för demokratin.”*

Studien vill fånga hur lokal media väljer att arbeta med det demokratiska uppdraget och vilka utmaningar de ser framåt. Intervjuerna med chefredaktörer och ansvariga utgivare handlar om olika delar av medias uppdrag vad gäller utvecklingen av hot och hat i samhället.

Demokratifrågan tas på stort allvar av de ansvariga utgivare och chefredaktörer som deltar i studien. Vikten av att media står upp för nyhetsbevakningen som berör medborgarna i deras vardag genom att granska politiken och dess beslut. Att lokala medier kan bidra med en nyhetsbevakning som ligger nära den lokala utvecklingen och de lokala besluten är viktigt för en levande demokrati. Lokala beslut som påverkar människorna och deras liv behöver en oberoende journalistik.

Som redan beskrivits har utvecklingen av sociala medier, utvecklingen av hot och hat i samhället utgjort en stor förändring även inom mediebranschen, från att ha öppna artiklar och kommentarsfält med stor transparens till att återgå till låsta artiklar och allt mer stängda kommentarsfält. Media är också arbetsgivare som ständigt får arbeta med arbetsmiljöfrågorna, att gemensamt skapa rutiner för trygga arbetsmiljöer, att ständigt lyfta frågor kring hot och hat till dialog och diskussion på redaktionen.

*”Journalistiken är utsatt och ifrågasätts. Vi jobbar ständigt med öppenhet och transparens”.*

Medvetenheten om hot och hat har ökat, och dialoger förs ständigt på redaktionerna kring hur vinklingar ska ske, var ribban ska ligga. Vilka namn, orter som inte ska skrivas för att inte ”peka ut” någon balanseras mot vad som är allmänhetens intresse. I några av intervjuerna berättas om olika kampanjer som sker för att tydliggöra tidningens oberoende och vikten av läsarnas tillit.

I studien beskrivs en utveckling där läsarna allt oftare har krav på tidningarna att redovisa metoder i undersökningar för att bibehålla läsarnas tillit. Det händer att de anklagas för att ”ta någons parti” och bara framföra den ena sidans åsikter, här är det återigen vikten av den oberoende journalistiken som förklaras för läsarna.

Pressetiska frågor och medarbetarnas arbetsmiljö måste vara i balans, ingen ska gå till jobbet med ont i magen eller känna obehag inför ett uppdrag men tidningen ska heller inte tystas. De uppger att ett internt arbete finns för att möta hot och hat som riktas mot medarbetare och mot tidningen.

Vissa medier har börjat en utveckling mot att vara en mötesplats för människor. De uttrycker att deras ambition är att granska och presentera förslagen innan de beslutas, så att medborgarna kan delta i en process för att påverka besluten. I den utvecklingen kan det vara tidningen som erbjuder en paneldebatt, ett allmänt möte eller intervjuer som livesänds, och som även kan ses i efterhand.

### **Bevakning av beslut**

Samtalen med media handlar mycket om de lokala nyheterna som lokal-tidningens kärna, att bevakningen alltid ska vara oberoende. Deras uppdrag handlar om att de beslut som påverkar människor i dess vardag ska granskas, men granskningen omfattar också de partier och de politiker som är med och fattar dessa beslut.

*”Under ett valår är rättvisa ett viktigt ord.”*

Under ett valår är det fokus på politiska partier och de förtroendevalda. Alla partier ska bevakas, vallöften ska presenteras framåt och utvärderas bakåt.

Vikten av att media står upp för nyhetsbevakningen som berör medborgarna i deras vardag genom att granska politiken och dess beslut. Det råder enighet i de fyra intervjuerna att när det gäller förtroendevalda som är offentliga personer får de räkna med att de namnges. Det är viktigt att rubrikerna är spetsiga för att lyfta det som sticker ut i artikeln. Oberoendet i nyhetsartikeln lyfts än en gång som det centrala. I en intervju tydliggörs att tidningarna inte har något intresse att ”spå på” en pågående utsatthet, grunden för att skriva ska vara att det är en nyhet som det finns ett intresse av att sprida.

Utvecklingen har enligt de fyra chefredaktörerna/ansvariga utgivarna inneburit att det idag generellt är svårare för tidningarna, att få personer att ställa upp med namn och bild. Allt fler vill läsa artiklarna innan de publiceras. I någon intervju lyfts att det märks att både tjänstepersoner och förtroendevalda är mer ”på sin vakt” i samtal med media än tidigare.

*”Alla vet att en artikel idag kan få effekter på många andra håll i den digitala världen.”*

### **Mediernas framtida roll**

På frågan om mediernas framtida roll kommer att förändras, säger chefredaktörer/ansvariga utgivarna att det demokratiska uppdraget och de demokratiska värdena blir allt viktigare.

Olika tankar och reflektioner berättas om framtiden, men att rollen som lokal aktör i nyhetsbevakningen kommer att kvarstå är den gemensamma utgångspunkten. Att fortsätta vara oberoende och fristående.

*”Grunden kommer att vara densamma,  
som en lokal aktör i demokratin”*

Ekonomin är en utmaning som också påverkar de lokala mediernas förutsättningar för hur lokala medier kommer att utvecklas. Medias förutsättningar har förändrats så att det finns mindre tid för att genomföra så kallat ”grävande journalistik”.

Att varje intervju leder till några specifika tankar utvecklas. Ett exempel på det är kring vilken roll de lokala medierna kan ha som demokratiaktör i framtiden. Kanalerna förändras hela tiden och där gäller det att vara en del i utvecklingen, kanske vara med och arrangera debatter och möten? Om media ska försvara demokratin och de demokratiska värdena kan media själva behöva utveckla sitt bidrag med information och folkbildning på ett annat sätt. Kanske ett mer aktivt arbete för att värna demokratin på lång sikt.

*”Media är bra på korta kampanjer men kan behöva utveckla ett långsiktigt deltagande”.*

I en annan intervju framkommer att målgruppen förändras också, dels genom att nyheter kan nå allmänheten på så många olika sätt och dels utifrån en utveckling med brandväggar och låsta artiklar, som riskerar att styra läsekretsen för dagstidningar mot de personer som betalar för nyheter. Här har de så kallade gratistidningarna ett annat läge.

Andra vinklingar kring framtiden är en frågeställning om media i framtiden kommer att fortsätta ha legitimitet och en accepterad roll för att vara en aktör som presenterar nyheter byggda på fakta?



## Förebygga och omhänderta hot och hat lokalt

Förtroendevalda och säkerhetsansvariga lyfter ett antal punkter de tycker är viktiga att arbeta med på lokal nivå. Behovet av rutiner och metoder handlar om allt från vilka utvecklingsfrågor som är på väg mot utvecklings- och dialogprocesser till vilka ärenden som är på väg upp till beslut. Att också förebygga hot och hat, och värna det demokratiska samtalet. Även behovet av en systematik i att bedöma risker i det politiska arbetet behöver utvecklas enligt de förtroendevalda.

Nedan presenteras en summarisk bild över vad som framkommer som viktiga områden där varje kommun, region och landsting kan utveckla sitt systematiska arbete på olika nivåer i organisationerna.

### *Politisk styrning på lokal nivå*

- Utarbeta och besluta om roller och ansvar för hur hot och hat ska förebyggas och omhändertas i styrande dokument.
- Utarbeta och besluta om principer för hur medborgardialog ska genomföras i kommunen i styrande dokument.
- Satsningar på kampanjer, aktiviteter och kontinuerligt lärande inom skolan, när det gäller vikten av att främja och förankra demokratin, att demokratin inte kan tas för given. Att starta i tidig ålder

### *Stöd när förtroendevalda utsätts för hot och/eller hat*

- Mallar och stöd för dokumentation och polisanmälan.
- Upparbetat stöd som finns under den process som följer en händelse och en anmälan, genom rutiner för hur kontakten ska hållas, uppföljning under processen och tydliga roller
- Tekniska och fysiska åtgärder utifrån händelsens art, till exempel skal-skydd, digitala skydd eller andra tekniska skyddsåtgärder.

### *Organisation och rutiner inom verksamheten*

- Kompetensutveckling i att arbeta kontinuerligt med riskanalys som metod för att förebygga hot och hat.
- Strategier för att möta informationspåverkan och falska nyheter inom organisationen.
- Planera och genomföra kommunikationsplaner exempelvis i hela processen vid medborgardialoger, från syfte till beslut.
- Tydliggör ramarna, avgränsa frågorna till medborgarna vid medborgardialoger, vilka frågor kan påverkas.
- Se till att resurser och kompetens för medborgardialoger avsätts i organisationen, allt från att leda möten till kommunikation av processen och dess resultat.

## Avslutningsvis

Intervjuerna har utgått från de intervjuade personers erfarenheter och upplevelser. SKL riktar ett tack till de personer som deltagit i denna studie och delat med sig av sina erfarenheter kring hur hot och hat påverkar dem som personer, i privatlivet och i det demokratiska uppdraget.

Intervjuerna med utsatta förtroendevalda i denna studie berör. Det lämnar en känsla av obehag, men det lämnar också ett underlag för att förändra situationen till en starkare demokrati.

Det framkommer ett behov av att tydliggöra roller och ansvar för de förtroendevaldas trygghet i sitt demokratiska uppdrag, som en del i att bevara det svenska demokratiska systemet. Det framkommer också ett behov av att möta den förskjutning av vad den hårdare tonen och vad som är tillåtet i det demokratiska samtalet.

Att värna demokratin är allas vårt ansvar.



# Hot och hat påverkar

## - Intervjuer om förtroendevaldas situation

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har genomfört en studie av fem olika fall där förtroendevalda har utsatts för hot och/eller hat.

Studien presenterar en beskrivning av de erfarenheter och tankar som de intervjuade personerna har av att vara utsatta samt vad de ser för utmaningar och möjliga åtgärder för att hantera och förebygga hot och hat mot förtroendevalda. Studien belyser även hur hot och hat påverkar och har påverkat de utsatta som personer, i privatlivet och i det demokratiska uppdraget.

Intervjuerna med utsatta förtroendevalda i denna studie berör. Det lämnar en känsla av obehag, men också underlag för att förändra situationen till en starkare demokrati.

Rapporten syftar till att ge en ökad insikt och kunskap om hur det kan upplevas att vara utsatt för hot och hat i sitt demokratiska uppdrag.

Upplysningar om innehållet  
Anna-Lena Pogulis e-post, [anna-lena.pogulis@skl.se](mailto:anna-lena.pogulis@skl.se)

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2018  
ISBN: 978-91-7585-659-9